

ב"ה

פרשת כי תשא

כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך
שמות לג, טז..

"כלה נאה וחסודה"

כיצד מרקדין לפני הכלה^[1]? – כיצד יש לשבח את הכלה לפני החתן – "בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא", כלומר, על האדם לראות את הכלה כפי שהיא. הוא אינו צריך להתבונן במשמעות הדבר, מדוע החתן בחר בה וכו', אלא עליו לראות את הכלה כמות שהיא, ואת זאת הוא יבטא ויאמר. "ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה".

טוענים בית שמאי: היתכן? "אפילו על חיגרת ואפילו על סומא"?! משיבים להם בית הלל: מי שקנה מקח רע, האם יש לשבח את המקח לפניו או שמא אין לשבחו? ומסיימים, מכאן שתהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות.

מהו יסוד החילוק?

גם בית שמאי יודעים, אשר "מי שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו", וגם הם יודעים את הציווי "ואהבת לרעך כמוך" – אין לנסות להרע ליהודי, אלא יש להיטיב עמו, ועל אחת כמה וכמה שיש לשַׁבַּח את כלתו לפניו כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, מאידך, גם בית הלל יודעים ש"חיגַּת וסומא" אינה נאה וחסודה. אלא שהחילוק הוא – בהתאם לצד השווה שביניהם:

בית שמאי אומרים, שכאשר "מרקדין לפני הכלה", ורואים מי היא הכלה - אזי יש לשַׁבַּח "כְּלָה כמות שהיא".

אבל כאשר יתבונן האדם בפרטים, יגלה כי "חן אשה על בעלה", והראיה – הוא בחר את ה"מְקַח רע" וקידש אותה, וזהו סימן, שבעיניו היא "נאה וחסודה", זהו סימן, שיש לו מה להשיב על כך שהיא "חיגַּת" ועל כך שהיא "סומא". וממילא, אכן, לדעת בית הלל, "אפילו חיגַּת, אפילו סומא". יש להביא בחשבון את דעת הבריות, ויש להיות "מעורב" בדעת הבריות – לא להביט רק על כללות הענין, ולומר "כלה כמות שהיא", אלא להתבונן ולהתעמק: הרי "האיש מקדש לדעתו", והחתן רואה במה מדובר, [כי "חיגַּת" ו"סומא" הם ענינים שבגלוי, וזוהי הסיבה שהגמרא בחרה דוקא ענינים אלה]. מה שנדרש הוא, איפוא, להיות מעורב עם דעת הבריות.

זוהי דעת בית הלל, שיש להתעמק בפרטי המאורע, ואזי לשַׁבַּח – ואין זה שקר: היא אכן "כלה נאה וחסודה" בעיני מי שהיא כְּלָתוּ, ואת זאת הוא מבטא ואומר. אלא שהדרך לבוא לידי החלטה זאת היא כאשר אין מסתפקים בכללות הענין, אלא מתעמקים בפרטי הדברים.

...ולסיים בדבר טוב

הכלל הוא ש"בית שמאי במקום בית הלל – אינה מְשֻׁנָּה", כאשר מביטים ביהודי, אזי – "אל תבט אל מראהו", אומרת החסידות, והדברים מיוסדים על דברי התורה.

כאשר האדם מביט מבחוץ, יתכן שהזולת לא ימצא חן בעיניו, וכשעולה השאלה "כיצד מרקדין לפני הכלה" – והדברים מתייחסים, למעלה, על "כְּלָתוּ" של הקב"ה, שכן הקב"ה הוא הבעל ובני ישראל הם הכלה – אומרים בית שמאי "כְּלָה כמות שהיא": יש להעריך את האדם לפי התנהגותו.

אומרים בית הלל: לא! "אפילו חיגרת ואפילו סומא": מאחר שהבעל בחר לקחת "מקח" זה דוקא, מתוך ידיעה באיזה מקח מדובר, אזי, כאשר בא זר ואומר שזהו מקח רע, דבריו חסרי בסיס, היא "כלה נאה וחסודה". אלא מאי? - זר זה אינו "מעורב עם הבריות": הוא מנותק, הוא אינו יודע מהו המצב כאן של הנשמה כפי שהיא יורדת למטה. לכן כששואלים לדעתם של מלאכים על העולם, הם מתחילים לחפש עוולות וכו' וכו', אולם בירידתו למטה מגלה המלאך, שהוא-עצמו אינו יכול לעמוד בנסיון הכי קל – מה שאין-כן מי שעבר את כל הענין של ירידת הנשמה למטה

...כאשר מופיע אי-מי למטה או אי-מי למעלה ואומר על אדם מישראל: היתכן? "חיגרת" ו"סומא"? אומרים לו בית הלל: אין לזה כל יסוד, זו "כלה נאה וחסודה", הא כיצד? הרי הוא מביט בעיני בשר – ללא אשליה ורמיה עצמית – ורואה "חיגרת" ו"סומא". אומרים לו בית הלל: הבעל הוא אשר "לקח מקח רע": איננו חולקים עליך, ואיננו טוענים שיהודי זה קיים מצוה אנו רק אומרים בפשיטות, שהבעל הוא שלקח "מקח רע" זה, וממילא, אמור נא בעצמך: מה עליך לומר לפני הקב"ה? – "ישבחנו לפניו".

...זוהו פירוש דברי בית הלל: "אפילו חיגרת ואפילו סומא" – כי הדבר הוא בדוגמת בעל שהלך ו"לקח מקח רע", שצריך להיות "ישבחנו לפניו", ובדרך זו מתקיים "מרקדין לפני הכלה", ומה הפירוש "מרקדין לפני הכלה" בפשטות? – שעל-ידי זה משמחים את החתן והכלה.

וכך גם בנוגע לענינו, "אל תבט אל מראהו". יש לפעמים שאדם מוצא חסרון ביהודי, ויתירה מזו – יתכן שהחסרון אכן ישנו, ויתירה עוד מזו – החסרון בולט לעין, "אפילו חיגרת אפילו סומא".

ובכן: כאשר האדם מגלה זאת בו-עצמו, עליו לעשות תשובה, "ידע איניש בנפשיה", ולדאוג לתקן זאת, ו"אין לך דבר העומד בפני התשובה".

...במה דברים אמורים? – כאשר מדובר עליו-עצמו, ואילו כשמדובר על הזולת, אזי "הוי מלמד זכות על כל האדם". כפי שמבוארים באריכות בתניא כל הפרטים, כיצד בשכל הגשמי, בשכל אנושי, אפשר להסביר כי יהיה אשר יהיה מראהו של יהודי אחר, יכול אתה ללמד עליו זכות. ואין הכוונה שתשלה את עצמך, אלא, למד עליו זכות כפי שמלמדת תורת אמת, שזוהי זכות אמיתית.

והדברים מגיעים עד כדי כך, ש"בית שמאי במקום בית הלל – אינה משנה"..."לא זו בלבד שהדין הוא כבית הלל, אלא שאין כל הוה-אמינא, אין כל מקום לטעות שההלכה היא "כלה כמות שהיא" – אלא דוקא "כלה נאה וחסודה".

וכך יתקיים "כיצד מרקדין לפני הכלה", כמפורש בשמות רבה^[2], שעד עתה ישנו ענין של אירוסין ולעתיד לבוא יתקיימו הנישואין של הקב"ה וישראל, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, מתוך שמחה וטוב לבב.

קטע משיחת כ"ף מנחם-אב ה'תשל"א
רשימת השומעים בלתי מוגה

^[1] כתובות טז, ב.

^[2] פרשת בא.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה